Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog fonda za obranu

(COM(2018) 476 final)

(2019/C 110/15)

Izvjestitelj: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Suizvjestitelj: **Eric BRUNE**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 2.7.2018.
	Vijeće, 4.7.2018.
Odluka Predsjedništva Odbora:	10.7.2018.
Pravni temelj:	čl. 173. st. 3. i čl. 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležno tijelo:	Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI)
Datum usvajanja u CCMI-ju:	22.11.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	12.12.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	539
Rezultat glasovanja	200/1/6
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Prema stajalištu EGSO-a, nužno je da se globalna strategija EU-a i provedbeni plan za sigurnost i obranu provedu dosljedno i u skladu s odredbama zajedničke izjave EU-a i NATO-a iz srpnja 2016. i načelom kolektivne sigurnosti Ujedinjenih naroda.

1.2. EGSO se od 2017. zalaže za stvaranje europske obrambene unije (EDU) te podupire europski akcijski plan obrane, uključujući uspostavljanje zajedničkog Europskog fonda za obranu. Smatramo da svrha takvog jačanja europske obrane nije oslabljivanje, nego osnaživanje NATO-a i transatlantskih odnosa.

1.3. EGSO snažno podupire Prijedlog uredbe o osnivanju Europskog fonda za obranu u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. koji je Komisija objavila 13. lipnja 2018.

1.4. EGSO poziva na znatan kvalitativni napredak europske suradnje u području obrane. Naime, ograničena suradnja između država članica u području obrane stvara udvostručavanja i dovodi do toga da je obrambena industrija i dalje izrazito rascjepkana. Zbog nedostatka integracije u okviru tržišne potražnje ne potiče se transnacionalna suradnja između poduzeća ni daljnja integracija industrije. To dovodi do nedjelotvorne dodjele sredstava, preklapanja industrijskih sposobnosti, tehnoloških nedostataka i manjka novih programa, osobito onih suradničkih.

1.5. EGSO podupire cilj da se uspostavi strateška autonomija, uz razvoj ključnih tehnologija u kritičnim područjima i strateških sposobnosti. Taj je cilj usko povezan s potrebom za pouzdanom procjenom i koordinacijom kako bi se osiguralo da se te tehnologije mogu savladati, zadržati i proizvesti na europskoj razini, čime bi se omogućilo da EU prema potrebi samostalno odlučuje i djeluje.

1.6. EGSO smatra da je za razvoj zajedničkih obrambenih kapaciteta neophodan uvjet jačanje industrijske i tehnološke baze europske obrane.

1.7. EGSO naglašava da Europska unija treba raditi na razvoju, očuvanju i obnavljanju visokokvalificirane radne snage i osigurati radnike s takvim vještinama.

1.8. EGSO predlaže da Europska unija uloži dodatne napore u usklađivanje izvoznih pravila unutar Unije.

1.9. EGSO snažno podupire posvećivanje posebne pozornosti MSP-ovima, kao i novoosnovanim poduzećima, uključujući u području istraživanja i razvoja u obrambene svrhe.

1.10. EGSO smatra da proračun EU-a za obrambene aktivnosti ne bi trebao biti zamjena za nacionalnu potrošnju za obranu, nego da bi njime trebalo potaknuti i ubrzati veću i bolju suradnju u području obrane. U istom smislu, proračunska sredstva EU-a za obranu ne bi trebalo dodjeljivati nauštrb civilnih istraživanja u drugim sektorima. Čak i ako odluke o ulaganju u obranu i razvojnim programima u području obrane ostanu u isključivoj nadležnosti država članica, Europski fond za obranu mogao bi EU-u donijeti dodanu vrijednost poticanjem zajedničkih istraživanja i razvoja proizvoda i tehnologija u području obrane.

1.11. EGSO čvrsto vjeruje da bi usklađenija i racionalnija europska obrambena politika mogla dovesti do veće učinkovitosti povećanjem tržišnog udjela industrijske i tehnološke baze europskog obrambenog sektora te boljom raspodjelom proizvoda među državama, regijama i poduzećima.

1.12. Europski fond za obranu dat će svoj doprinos samo ako se u okviru njega podupiru aktivnosti koje su zaista važne. Stoga bi njegovi programi rada trebali biti uspostavljeni na temelju stabilnog procesa planiranja europske obrane kojim se utvrđuju ključni prioriteti u pogledu sposobnosti Europe.

1.13. EGSO podržava politiku suradnje kojom će se poticati uključivanje MSP-ova te zemalja koje nisu potpisnice pisma namjere, ali da se pritom ne zanemare vještine kojima oni mogu doprinijeti industrijskoj i tehnološkoj bazi obrambene industrije.

1.14. EGSO podupire prijedlog o ograničavanju koristi europskih fondova u slučaju europskih poduzeća koje kontrolira isti subjekt i o zahtijevanju jamstava u slučaju kada treća zemlja sudjeluje u razvoju koji se podupire Europskim fondom za obranu.

1.15. EGSO podržava ideju da bi Europska komisija trebala upravljati europskim fondovima, ali smatra da Europska obrambena agencija može korisno intervenirati u utvrđivanju potreba za obrambenom opremom i u Organizaciji za zajedničku suradnju u području naoružanja (OCCAR) iskorištavanjem iskustva koje nije uvijek bilo pozitivno, i sudjelovati u upravljanju programima s obzirom na to da bi udvostručavanje vještina na terenu štetilo djelotvornosti sustava.

1.16. EGSO podupire ideju da se rezultati istraživanja i razvoja moraju podnositi etičkom povjerenstvu. Etički uvjeti moraju biti jasno navedeni i ocijenjeni već u evaluaciji prijedloga kako bi se osigurala pravna sigurnost i jasnoća.

1.17. EGSO je zabrinut zbog budućnosti suradnje s UK-om nakon Brexita i zalaže se za snažnu sigurnost i obranu, što uključuje povezanost UK-a s Europskim fondom za obranu.

1.18. EGSO smatra da se naš kontinent koji stari osjeća ugroženim jer pokazuje sklonost okrivljavanju i ponekad miješa probleme kao što su terorizam i migracije, uz nedovoljnu solidarnost unutar država članica i među njima te uz ponovno javljanje nacionalizma i autoritarnih režima diljem Europske unije, čime se vrši pritisak na našu demokraciju. Alat industrijske politike koji je zanimljiv kao Europski fond za obranu neće nas osloboditi od daljnjeg promišljanja o europskoj obrambenoj politici.

2. **Predstavljanje prijedloga**

2.1. U prethodnom desetljeću došlo je do nestabilnosti u geopolitičkom pogledu: suočavamo se sa složenim i izazovnim okruženjem u kojem se pojavljuju nove prijetnje, kao što su hibridne prijetnje i kibernapadi, i u kojem su iznova prisutni već poznati izazovi.

2.2. U zajedničkoj izjavi od 25. ožujka 2017. iz Rima, čelnici 27 država članica te Europskog vijeća, Europskog parlamenta i Europske komisije istaknuli su da će Unija ojačati zajedničku sigurnost i obranu te promicati razvoj konkurentnije i integriranije obrambene industrije.

2.3. Europska obrana suočava se sa znatnim tržišnim nedostacima povezanima s neiskorištenim potencijalima ekonomije razmjera (rascjepkanost nacionalnih tržišta s jednim kupcem) i udvostručivanjem resursa na europskoj razini.

2.4. Potražnja dolazi gotovo isključivo od država članica, no tijekom posljednjih deset godina došlo je do znatnih rezova u njihovim proračunima za obranu, a posebno za istraživanje i razvoj.

2.5. U okviru europske zajedničke nabave 2015. godine nabavljeno je samo 16 % opreme za obranu, što je daleko manje od zajedničkog referentnog udjela od 35 % koji je dogovoren u okviru Europske obrambene agencije.

2.6. Obrambeni sektor vrlo je rascjepkan uzduž nacionalnih granica, sa znatnim udvostručavanjima i posljedičnim neučinkovitostima zbog neiskorištavanja mogućnosti ekonomije razmjera i učenja.

2.7. Postojeća situacija nije održiva i razvoj velikih obrambenih sustava sljedeće generacije sve je više izvan dosega pojedinih država članica.

2.8. Nedostatak suradnje među državama članicama dodatno oslabljuje sposobnost obrambene industrije EU-a za održavanje industrijskih i tehnoloških kapaciteta koji su nužni za održavanje strateške autonomije EU-a i ispunjavanje trenutačnih i budućih sigurnosnih potreba.

2.9. Komisija je 7. lipnja 2017. donijela Komunikaciju o pokretanju Europskog fonda za obranu koji se sastoji od „okvira” za istraživanja i kapaciteta, popraćenu zakonodavnim prijedlogom Uredbe o uspostavi europskog programa industrijskog razvoja u području obrane u sklopu okvira kapaciteta.

2.10. Komisija je 13. lipnja 2018. objavila Prijedlog uredbe o uspostavi Europskog fonda za obranu u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027.

2.11. Europski fond za obranu trebao bi biti instrument za poticanje konkurentnosti i inovativnosti obrambene tehnološke i industrijske baze EU-a, čime se doprinosi strateškoj autonomiji EU-a. Taj instrument osmišljen je za poticanje programa suradnje koji ne bi bili mogući bez doprinosa EU-a te za osiguravanje potrebnih poticaja za razvoj suradnje u svakoj fazi industrijskog ciklusa.

2.12. Osobito će se poticati suradnički projekti sa znatnim prekograničnim sudjelovanjem malih i srednjih poduzeća. Time će se zajamčiti da Europski fond za obranu ostane otvoren korisnicima iz svih država članica, neovisno o njihovoj veličini i lokaciji.

2.13. Prijedlogom se predviđa njegova primjena od 1. siječnja 2021. te se on predstavlja uniji od 27 država članica.

2.14. Iako su istraživanja u području obrane obuhvaćena područjem primjene Okvirnog programa za istraživanja i inovacije („Obzor Europa”), odgovarajuće posebne odredbe o istraživanju u području obrane, kao što su odredbe o ciljevima, pravilima za sudjelovanje i mehanizmima provedbe, navedene su u ovom prijedlogu.

2.15. U okviru prijedloga nastoje se zajamčiti sinergije s ostalim inicijativama EU-a u području civilnog istraživanja i razvoja, kao što su sigurnost i kibersigurnost, nadzor granica, obalna straža, pomorski promet i svemir.

2.16. Postojat će snažne veze između Fonda i projekata koji se provode u okviru stalne strukturirane suradnje u području obrane (PESCO).

2.17. U okviru Fonda uzimat će se u obzir Plan za razvoj sposobnosti EU-a, kojim se utvrđuju prioriteti u pogledu obrambene sposobnosti, te koordinirano godišnje preispitivanje u području obrane (CARD).

2.18. U tom se kontekstu može voditi računa i o relevantnim aktivnostima Organizacije sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i drugih partnera ako služe interesima Unije u području sigurnosti i obrane.

2.19. U okviru Fonda također se vodi računa o obrambenim aktivnostima koje se provode s pomoću Europskog instrumenta mirovne pomoći, izvanproračunskog instrumenta koji je predložen izvan VFO-a.

2.20. Ovim se prijedlogom predviđa mogućnost kombiniranja potpore iz Fonda s financiranjem uz potporu fonda InvestEU.

2.21. Fond bi trebalo upotrebljavati za rješavanje tržišnih nedostataka ili neoptimalnih ulaganja, na razmjeran način i bez udvostručavanja ili istiskivanja privatnog financiranja te bi on trebao imati jasnu europsku dodanu vrijednost.

2.22. Uz postojeće sudjelovanje i suradnju u okviru NATO-a Unija će trebati preuzeti veću odgovornost za zaštitu svojih interesa, vrijednosti i europskog načina života.

2.23. Unija treba poboljšati svoju stratešku autonomiju kako bi se mogla suočavati s budućim prijetnjama i štititi svoje građane. Zbog toga je nužno razviti ključne tehnologije u kritičnim područjima i strateške sposobnosti kako bi se zajamčilo tehnološko vodstvo.

2.24. Odluke o ulaganjima u obranu i razvojnim programima u području obrane ostaju isključivo pravo i odgovornost država članica.

2.25. Predloženi pristup u okviru politika razmjeran je opsegu i ozbiljnosti utvrđenih problema. Inicijativa je ograničena na ciljeve koje države članice ne mogu same zadovoljavajuće ostvariti, već ih bolje može ostvariti EU.

2.26. Pripremno djelovanje u pogledu istraživanja u području obrane pokrenuto je u travnju 2017. s ukupnim proračunom od 90 milijuna EUR tijekom tri godine. Počelo je davati prve konkretne rezultate i prvi su sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 2018., no svi su projekti još u tijeku.

2.27. Uredbom predloženi europski program industrijskog razvoja u području obrane za razdoblje 2019. – 2020. raspolagat će proračunom od 500 milijuna EUR i trebao bi postati operativan od 1. siječnja 2019.

2.28. Otvoreno javno savjetovanje o Europskom fondu za obranu za sve dionike provedeno je od 13. siječnja do 9. ožujka 2018. Iskazane su određene kritike iz etičke perspektive, no dionici na koje se inicijativa izravno odnosi podržavaju je. Pravila o intelektualnom vlasništvu treba prilagoditi području obrane.

2.29. Predložena proračunska sredstva za razdoblje 2021. – 2027. iznose 13 milijardi EUR (u tekućim cijenama), od čega je 4,1 milijarda EUR namijenjena za aktivnosti istraživanja, a 8,9 milijardi EUR za razvojne aktivnosti.

2.30. Podložno potvrdi troškovne učinkovitosti u analizi troškova, Fondom može upravljati izvršna agencija Komisije.

2.31. Predložen je program praćenja za potporu izvješćivanju o rezultatima i njihovoj evaluaciji. Rezultati će postupno postati dostupni.

2.32. U prijedlogu Komisije za VFO za razdoblje 2021. – 2027. utvrđen je ambiciozniji cilj u pogledu uključivanja klimatskih pitanja u sve programe EU-a, s ciljem da se 25 % rashoda EU-a namijeni ostvarenju klimatskih ciljeva. Doprinos Europskog fonda za obranu ostvarenju tog općeg cilja pratit će se u okviru sustava klimatskih pokazatelja EU-a na odgovarajućoj razini disagregacije, uključujući korištenje preciznijih metodologija ako su dostupne.

2.33. Prijedlogom se predviđa njegova primjena od 1. siječnja 2021.

3. **Opće napomene**

3.1. EGSO podsjeća na svoje zahtjeve koje je već iznio u mišljenjima CCMI/149 (2017), CCMI/116 (2013) i CCMI/100 (2012). U globalnoj strategiji EU-a i provedbenom planu za sigurnost i obranu također se navode važni pristupi u tu svrhu. Prema stajalištu EGSO-a, nužno je da se te inicijative provedu dosljedno i u skladu s odredbama zajedničke izjave EU-a i NATO-a iz srpnja 2016. i načelom kolektivne sigurnosti Ujedinjenih naroda.

3.2. S obzirom na postojeće geostrateške okolnosti i razvoj situacije u pogledu sigurnosti, Europa mora osnažiti svoje sigurnosne i obrambene kapacitete. Ključno je da se zajednički strateški ciljevi Unije jasno razumiju, a to još uvijek nije ostvareno te se tome treba hitno posvetiti. To je preduvjet za utvrđivanje nužnih obrambenih sposobnosti koje je potrebno poduprijeti održivom europskom obrambenom tehnološkom i industrijskom bazom.

3.3. S obzirom na povlačenje Sjedinjenih Američkih Država iz nuklearnog sporazuma potpisanog 2015. s Iranom, krizu u Ukrajini, zabrinjavajuće ponašanje Rusije na granicama baltičkih država i istočnoj granici EU-a, eskalaciju sukoba u Libiji, Iraku i Siriji, stalnu nestabilnost u Sahelu, potencijalni politički i vojni sukob između američko-izraelsko-saudijske osovine i iransko-sirijsko-ruske osovine, sve u kontekstu kiberprijetnji, porasta autoritarizma u Europi i veće nepredvidljivosti američke diplomacije, strateško balansiranje EU-a rijetko je kada bilo tako složeno i zabrinjavajuće.

3.4. Sigurnosna pitanja, kako unutar EU-a tako i oko njega, jedan su od glavnih razloga za zabrinutost građana i čelnika država.

3.5. EU treba, uz što veći konsenzus, riješiti najmanje četiri izazova: pitanje autonomije u donošenju odluka, predviđanje kriza, pitanje političkog utjecaja i usklađenost između naših interesa i naših demokratskih načela.

3.6. EGSO se tijekom 2017. zalagao za stvaranje europske obrambene unije te je podupirao europski obrambeni akcijski plan, uključujući uspostavljanje zajedničkog Europskog fonda za obranu.

3.7. EGSO je pozvao na znatan kvalitativni napredak europske suradnje u području obrane. Naime, ograničena suradnja između država članica u području obrane stvara udvostručavanja i dovodi do toga da je obrambena industrija i dalje izrazito rascjepkana. Zbog nedostatka integracije u okviru tržišne potražnje ne potiče se transnacionalna suradnja između poduzeća i daljnja integracija industrije. To dovodi do nedjelotvorne dodjele sredstava, preklapanja industrijskih sposobnosti, tehnoloških nedostataka i manjka novih programa, osobito onih suradničkih.

3.8. EGSO podupire cilj da se uspostavi strateška autonomija u utvrđenim kritičnim područjima kapaciteta i tehnologije. Taj je cilj usko povezan s potrebom za pouzdanom procjenom i koordinacijom kako bi se osiguralo da se te tehnologije mogu savladati, zadržati i proizvesti na europskoj razini, čime bi se omogućilo da EU prema potrebi samostalno odlučuje i djeluje.

3.9. EGSO podržava odluku o podupiranju obrambenog sektora u okviru industrijske politike koja se temelji na potražnji.

3.10. EGSO se slaže da bi se većom učinkovitošću nacionalnih proračuna trebale moći zadovoljiti sve europske potrebe za obrambenom opremom.

3.11. EGSO se slaže da bi se usklađenošću programa na europskoj razini trebao moći povećati opseg europskog tržišta za europsku obrambenu industriju.

3.12. EGSO je naveo da je neophodan uvjet za razvoj zajedničkih obrambenih kapaciteta jačanje europske obrambene industrijske i tehnološke baze.

3.13. EGSO naglašava da Europska unija treba raditi na razvoju visokokvalificirane radne snage i osigurati radnike s takvim vještinama.

3.14. EGSO predlaže da Europska unija uloži dodatne napore u usklađivanje izvoznih pravila unutar Unije.

3.15. EGSO snažno podupire posvećivanje posebne pozornosti MSP-ovima, uključujući u području istraživanja i razvoja u obrambene svrhe.

3.16. EGSO se usprotivio otvaranju postojećih fondova, namijenjenih gospodarskim ili socijalnim ciljevima, za obrambene svrhe.

3.17. EGSO se usprotivio posebnoj odredbi u pogledu nacionalnih proračunskih sredstava koja se u okviru Pakta o stabilnosti i rastu dodjeljuju za obranu. Troškovi obrane ne bi smjeli destabilizirati javne financije.

3.18. EGSO je podržao uspostavljanje fonda za obranu s dvama okvirima koji obuhvaćaju i istraživanje i razvoj kapaciteta. Time bi se mogla pružiti potpora osmišljavanju integriranog postupka planiranja za ulaganja u okviru cijelog tehnološkog ciklusa. Odluke u pogledu nabave i dalje su u nadležnosti država članica. Međutim, jedan od oblika zajedničke nabave može povećati učinkovitost potražnje i pridonijeti konkurentnosti i učinkovitosti europske obrambene industrije. Proračun EU-a za obrambene aktivnosti ne bi trebao biti zamjena za nacionalnu potrošnju za obranu nego bi njime trebalo poticati i ubrzati veću i bolju suradnju u području obrane. U istom smislu, proračunska sredstva EU-a za obranu ne bi trebalo dodjeljivati nauštrb civilnih istraživanja u drugim sektorima. Cilj Europskog fonda za obranu jest potaknuti programe suradnje i osigurati potrebne poticaje za razvoj suradnje u svakoj fazi industrijskog ciklusa podupiranjem aktivnosti istraživanja i razvoja. Čak i ako odluke o ulaganju u obranu i razvojnim programima u području obrane ostanu u isključivoj nadležnosti država članica, Europski fond za obranu mogao bi EU-u donijeti dodanu vrijednost poticanjem zajedničkih istraživanja i razvoja proizvoda i tehnologija u području obrane.

3.19. Obrambeni industrijski sektor nema samo strateški značaj za sigurnost i obranu europskih građana, nego je i čimbenik koji pruža znatan doprinos europskom gospodarstvu i dobrobiti s ukupnim prometom od oko 100 milijardi EUR godišnje i otprilike 500 000 visokokvalificiranih osoba koje su u njemu izravno i neizravno zaposlene. Taj je sektor izvor najsuvremenijih proizvoda, usluga i tehnologija, a aktivnosti u području inovacija te istraživanja i razvoja koje se u provode u okviru njega ključne su za konkurentnost.

3.20. Europska obrambena industrija te potrošnja u području istraživanja i razvoja prilično su koncentrirane u šest zemalja potpisnica pisma namjere (Francuska, Njemačka, Italija, Španjolska, Švedska i Ujedinjena Kraljevina), koje osiguravaju 95 % ulaganja i obuhvaćaju većinu MSP-ova i poduzeća središnje tržišne kapitalizacije te vodeća poduzeća. Usklađenija i pojednostavljena europska obrambena politika mogla bi donijeti učinkovitost putem daljnje specijalizacije zemalja, regija ili poduzeća u određenim tehnologijama.

3.21. Zemlje potpisnice pisma namjere prevladavaju na europskom obrambenom tržištu u pogledu broja aktivnih poduzeća i prodaje oružja. Na primjer, u Ujedinjenoj Kraljevini poduzeće *BAE Systems* najveće je poduzeće u sektoru obrane. Poduzeće *SAAB* vodeće je švedsko poduzeće u sektoru zrakoplovne i obrambene industrije, dok su u Francuskoj najveća poduzeća *Dassault Aviation*, *Naval Group*, *Safran* i *Thales*. U Njemačkoj su važna poduzeća *Rheinmetall*, *ThyssenKrupp Marine Systems* i *Diehl*. Poduzeća *Leonardo* i *Fincantieri* vodeća su dva poduzeća u Italiji. Transeuropsko poduzeće *Airbus* na drugome je mjestu vodećih poduzeća u Europi iza poduzeća *BAE Systems*. Još jedno važno transnacionalno poduzeće jest poduzeće *MBDA*, zajednički pothvat triju vodećih europskih poduzeća u sektoru zrakoplovne i obrambene industrije (*Airbus*, *BAE Systems* i *Leonardo*), koje proizvodi rakete i raketne sustave. I *KNDS*, vlasnik *Nextera* i *KMW*-a, također postaje transeuropsko poduzeće. Treba napomenuti da ta poduzeća ne djeluju isključivo na obrambenom tržištu, što je razlog različitih omjera prodaje u odnosu na zaposlenike.

U pogledu manjih poduzeća, u najnovijoj studiji IHS-a utvrđeno je da u obrambenom sektoru u Europi djeluje 1 600 MSP-ova te je procijenjeno da u lancu opskrbe u obrambenom sektoru djeluje ukupno 2 000 – 2 500 MSP-ova. Velik broj tih poduzeća ima dvojnu namjenu, odnosno djeluje i u civilnoj i u obrambenoj domeni. U svakom slučaju, MSP-ovi imaju važnu ulogu u obrambenoj industriji i ključan su čimbenik u pogledu omogućivanja konkurentnosti.

3.22. Europska obrambena industrija nije jednakomjerno raspoređena diljem EU-a. To znači da povećana potrošnja država članica EU-a u vojne svrhe možda ne bi jednako zahvatila sve države članice. Ako veća potrošnja u jednoj zemlji utječe na poduzeća u drugim zemljama, to bi moglo dovesti do novih trgovinskih tokova.

4. **Posebne napomene**

4.1. Europski fond za obranu dat će svoj doprinos samo ako se u okviru njega podupiru aktivnosti koje su zaista važne. Stoga bi njegovi programi rada trebali biti uspostavljeni na temelju stabilnog procesa planiranja europske obrane kojim se utvrđuju ključni prioriteti u pogledu sposobnosti Europe.

4.2. EGSO podržava politiku suradnje kojom će se promicati prekogranična suradnja – sudjelovanje MSP-ova, također iz država koje nisu potpisnice pisma namjere, no bez vraćanja na politike „prava povrata”, kojima se ponekad jačalo udvostručavanje vještina.

4.3. EGSO podupire prijedlog o ograničavanju koristi europskih fondova za europska poduzeća koja kontroliraju europski interesi i o zahtijevanju jamstava u slučaju kada treća zemlja sudjeluje u razvoju koji se podupire Europskim fondom za obranu.

4.4. EGSO podržava ideju da bi Europska komisija trebala upravljati dodjeljivanjem europskih kredita, ali smatra da Europska obrambena agencija može korisno intervenirati u utvrđivanju potreba za obrambenom opremom i u OCCAR-u iskorištavanjem iskustva koje nije uvijek bilo pozitivno, i sudjelovati u upravljanju programima s obzirom na to da bi udvostručavanje vještina na terenu štetilo djelotvornosti sustava.

4.5. EGSO podupire ideju da se rezultati istraživanja i razvoja moraju podnositi etičkom povjerenstvu. Etički uvjeti moraju biti jasno navedeni i ocijenjeni već u evaluaciji prijedloga kako bi se osigurala pravna sigurnost i jasnoća.

4.6. EGSO podupire ideju o europskom industrijskom suverenitetu u Europi, ali još uvijek dovodi u pitanje njegovo političko shvaćanje s obzirom na to da se većina država članica Europske unije smatra dijelom Atlantskog saveza, dok su mnoge države i dalje privržene nacionalnom konceptu suvereniteta.

4.7. EGSO je zabrinut zbog budućnosti suradnje s UK-om nakon Brexita i zalaže se za snažnu sigurnost i partnerstvo, što uključuje povezanost UK-a s Europskim fondom za obranu.

4.8. Pogođeni globalizacijom, koja je disruptivni čimbenik na mnogo načina, Europljani su već sada svjesni nekih svojih grešaka i iluzija. Njihova je najveća greška njihovo nedjelovanje. Politika strateške apstinencije, koja nam je omogućila da se usmjerimo na gospodarstvo i donijela toliko bogatstvo tijekom hladnog rata i do prijelaza u novo stoljeće, sada je postala najveći kamen spoticanja Europe.

4.9. Europa je dugo nametala svoju volju svijetu, prvo samostalno, a kasnije zajedno s SAD-om. U svijetu u kojemu se pojačava globalno zagrijavanje i sve više jačaju autoritarni režimi, nejednakosti između zemalja u pogledu razvoja, ali i nejednakosti unutar samih zemalja, postaju nesnošljive. Naš kontinent koji stari osjeća se ugroženim i pokazuje sklonost okrivljavanju te ponekad miješa probleme kao što su terorizam i migracije, uz nedovoljnu solidarnost unutar država članica i među njima u kontekstu ponovnog javljanja nacionalizma i autoritarizma, što stvara pritisak na europske demokracije. Alat industrijske politike koji je zanimljiv kao Europski fond za obranu neće osloboditi Europsku uniju od političkog promišljanja o tome što i na koji način želimo braniti.

4.10. Europska obrana ne podrazumijeva samo strateške prijetnje, vanjske intervencije, vojne kapacitete, tehnološke inovacije i izvrsnost u području industrije. S obzirom na to da je najveća prijetnja s kojom se Europljani danas suočavaju dovođenje u pitanje same europske demokracije, ta politička dimenzija više se ne može zanemarivati u okviru zajedničke obrambene politike.

Bruxelles, 12. prosinca 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER